

62.

**Fehér Könyv a
kultúrpolitikáról**

Fehér Könyv az európai helyi és regionális hatóságok kultúrpolitikájáról

- kivonat -

I. Hozzáférés a kultúrához

Az emberiség jövőjének érdekében a kulturális politikát úgy kell alakítani és fejleszteni, hogy sokszínű, ingyenes és szabadon hozzáférhető legyen mindenki számára. Ez nemcsak azt jelenti, hogy a többség számára lehetővé kell tenni a kultúra megismerését, hanem aktív részvételt, új tevékenységeket kell ösztönözni, amelyek mindenki számára előnyös kapcsolatokat és a tapasztalatokat hoznak.

Ez a megközelítés csak akkor érheti el célját, töltheti be feladatát, ha segít bevinni a művészeteket más területekre is. Cél, hogy közelebb hozzuk a művészetet a polgárokhoz, mind a közéletben, mind a magánszektorban. Úgy kell tekinteni a kultúrára, mint ami behálózza a város és a vidék összes dimenzióját, nem pedig úgy, mint egy magasröptű eszmére, vagy árura, amelyet fogyasztani kell.

Továbbá minden kultúrához kapcsolódó infrastrukturális beruházást úgy kell alakítani, hogy az alkalmas legyen a művészet megteremtésére és terjesztésére is. A polgárok bevonása a kulturális tevékenységekbe egyúttal bővíti művészeti ismereteiket és társadalmi készségeiket, így döntéshozatali képességüket is. Nemcsak elbűvölni kell az embereket a művészettel, hanem be kell vonni olyan új csoportokat is.

Támogatni kell a találkozóhelyek létrehozását és fejlesztését. Az olyan kulturális tevékenységek, mint a színház, a zene, a tánc és más előadások helyi támogatásra szorulnak. Ezt a támogatást biztosítani lehet könyvesboltokkal, ifjúsági központokkal stb. való együttműködéssel is.

A kultúra kétségkívül pozitív értéket képvisel, hiszen a művészet mindenkit elbűvöl. Elvarázsolja képzeletünket, inspirál bennünket a kreativitás, örökségünk pedig megmutatja, honnan is jöttünk, míg az oktatás felnyitja a szemünket a jövő lehetőségei iránt. Mindezen okok miatt az első cikk szorosan összekapcsolódik a következővel, amely a kultúrával és az oktatással foglalkozik.

II. Kultúra és oktatás

A helyi szervezeteknek olyan szociális és oktatási politikát kell kidolgozniuk, amely elősegíti a kulturális tudatosság és érzékenység kialakulását. Minden egyénnek képesnek kell lennie arra, hogy élhesse a saját életét, és ne az irányítsa őt, ennek érdekében meg kell adni számára az élethosszig tartó tanulás lehetőségét, folyamatos tréningeken keresztül, amelyek a kulturális gazdagodásra is kiterjednek. A művészeti oktatást már a legfiatalabb kortól kezdve meg kell kezdeni, a társadalom legszélesebb rétegei számára, úgy, hogy ne csak a magasabb fokú művészeti oktatás alapjait fektesse le, hanem a kulturális termékekhez és szolgáltatásokhoz való hozzáférést is biztosítsa.

Az iskoláknak, a kulturális intézményeknek, a helyi és regionális szervezeteknek, valamint a nemzeti kormányoknak együtt kell működniük, hogy a kapcsolat a gyermekek és a művészet között létrejöjjön. A három legfontosabb terület: kulturális tapasztalatok gyűjtése a zenében, a táncban, a színházi előadásokban és vizuális művészetekben; kulturális tevékenység, például az alkotás mint iskolai tantárgy; és végül, új területek megismerése a kultúrán keresztül. E három

aspektus együttesen segíti szélesíteni a gyermekek és fiatalok tapasztalatait, valamint megtanulni, hogyan fejezzék ki önmagukat.

Más tevékenységek felpezsdítik a kultúrák közötti interakciót és az oktatást, mint például a szervezett múzeum- vagy színházlátogatások; avagy óvodások és általános iskolások számára kreatív szakkörök tartása, kooperáció és technikai támogatás a különféle közösségi eseményekhez, kiállításokhoz.

A kreatív iparral kapcsolatban kihangsúlyozandó az olyan művészek képzése, akik a dizájn területén vesznek részt tréningeken, mert ez a terület még nem elég fejlett a kontinensen.

III. Kulturális sokszínűség és kultúrák közti dialógus

A kultúrák közti párbeszéd támogatását kiemelt feladatként kell kezelni. Fontos, hogy a különböző közpolitikák összhangban legyenek egymással, így elősegítve a párbeszéd kialakulását. A kultúra, a művészet és a kulturális örökség különösen fontos területei ezeknek a dialógusoknak. Ki kell hangsúlyozni, hogy a kulturális alapon történő kirekesztés minden formája tilos, kivéve, ha az adott probléma jogszabályba és/vagy az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában lefektetett elvekbe ütközik. Könnyű észrevenni, hogy a kulturális sokszínűség kifejezetten veszélyeztetett terület a globalizáció miatt, mivel ennek keretében csupán egyféle kulturális modellt kívánnak elterjeszteni szerte a világon.

A kulturális sokszínűség és az interkulturális párbeszéd által megoldható problémák körébe tartozik a helyi kisebbségek elismerése és támogatása, az együttélés a konfliktusok sújtotta területeken, valamint az új migráció, csak hogy néhányat említsünk. A nyelvi sokszínűség, a különböző vallási közösségek tisztelete és a vallások közötti párbeszéd támogatása a sokszínűség legfontosabb formái.

Természetesen mind a tradicionális, mind a felemelkedő kultúrákat támogatni kell, például a polgároknak megkönnyíteni a helyi ünnepegeken való részvételt. A művészek és a művészeti formák szabad áramlása szintén fontos - ezt az Európai Kulturális Menetrend is leszögezi.

Lényeges, hogy odafigyeljünk a párbeszéd formájára, hogy megfelelő egyensúly jöjjön létre a dialógus során. Nem csak etnikai, de szociológiai párbeszédéről is van szó, így az is lényeges, hogy a városközpont polgárai és a város peremterületein élő, főként külföldi migráns polgárok között is kialakuljon az interakció. A kulturális központok, a múzeumok, a színházak, a médiatárak különösen alkalmasak az ilyen célzatú rendezvények megszervezésére. A cikk egyik kiemelt pontja a nyelveket említi. A helyi és a regionális hatóságoknak elő kell segíteniük a nyelvtanulás lehetőségét, amelynek a politikában prioritássá kell válnia. A középfokú tanulmányokat folytató diákok külföldi tanulási cserelehetőségét támogatni kell, ezzel biztosítandó a kultúrák tiszteletben tartását.

IV. Kulturális örökség

A kulturális örökség támogatása Európa központi szándéka. Az örökség megőrzésének illeszkednie kell a fenntartható fejlődés rendszerébe. Szükség van arra, hogy megvédjük az emlékműveket, a létesítményeket és az emlékhelyeket. Az is létfontosságú, hogy megakadályozzuk a műtárgyak illegális kereskedelmét, ugyanakkor a múlt emlékeit a szennyezés, a természeti kockázatok és a nem megfelelően irányított turizmus is fenyegeti. A kultúra és a tudomány közötti kapcsolatot is ápolni kell tudományos kutatások, dokumentáció és tudományos projektek támogatása útján. Fontos, hogy az örökség szimbolikus jelentőségét se hagyjuk figyelmen kívül.

V. Kreativitás, innováció és kreatív iparágak

Alapvető fontosságú, hogy Európa fejlődésének részeként a kreativitást és az innovációt is fejlesszék. A kreativitás a művészet magja - minden egyénnek meg kell adni a lehetőséget, hogy kibontakoztassa saját kreativitását és tehetségét a művészetben és a kreatív iparágakban egyaránt.

A helyi és a regionális hatóságoknak aktív részt kell vállalniuk abban, hogy új gondolkodásmód alakuljon ki a legegyszerűbb cselekedetektől kezdve egészen a gyökeresen újító területekig. Szükség van arra, hogy az érintett hatóságok közvetítsenek a fentebb említett szektorokban, mivel a kreatív iparágak sokszor hátrányos helyzetbe kerülnek a piaci gondolkodással szemben. Bár a magánszektor fontos szerepet játszik, nem lehet az egyedüli alakítója a kultúra iparosodásának. Létre kell hozni bizonyos modelleket, amelyek alapján az alkotni vágyó emberek el tudnak indulni céljuk elérése felé.

Az első két cikkkel összhangban, különös figyelmet kell fordítani a gyermekekre és a fiatalokra. Szükség van kreativitást elősegítő iskolai tantárgyakra.

Minden, a kreatív iparágak területén lezajlott fejlődés, ideértve az audiovizuális szektort és a médiát is, hozzájárul ahhoz, hogy európai szintű politika jöjjön létre ezen a területen.

VI. Kultúra és fejlődés

Lényeges, hogy a „kultúra és fejlődés” koncepciója ne korlátozódjon arra a kapcsolatra, amely jelenleg létezik a kulturális és a gazdasági fejlődés között. Míg a kultúra a gazdasági fejlődés egyik faktoraként jelenik meg a nagyobb városokban (mint például Európa Kulturális Fővárosaiban) és európai régiókban, addig az is fontos, hogy felismerjük: szükség van egy olyan szociális térre, amely alakítja az egyéni kulturális fejlődést, hogy mindenki kibontakozhasson, egyben állampolgárrá válhasson, így kiteljesítve a demokráciát.

A kultúra külső értékeinek szerepe van Európa növekedésében és kohéziójában. A kultúra a tudásalapú gazdaság egyik alappilléreinek tekinthető a Lisszaboni Szerződés értelmében, mivel munkahelyeket teremt, hozzájárul a fejlődéshez, javítja az életszínvonalat és a környezeti körülményeket, az egyéneket pedig arra sarkallja, hogy elősegítsék térségük fejlődését.

VII. A kultúra és a társadalomba való beilleszkedés kapcsolata

A kulturális kifejeződés megkönnyíti a kisebbségben élő, gazdaságilag hátrányos helyzetű csoportok számára a közösségbe való beilleszkedést. A helyi hatóságoknak segíteniük kell ezt a folyamatot, támogatva ezzel a kulturálisan és szociálisan hátrányos helyzetű embereket. Az egyik eszköze ennek, hogy részesülhessenek a szociális hálóból és az egészségügyi szolgáltatásokból. Minden európai helyi vagy regionális hatóság felelőssége, hogy küzdjön a társadalmi különbségek ellen.

VIII. Kulturális csereprogramok és határon átnyúló együttműködés; az Európai Unió és a kultúra külkapcsolatai

Az európai szintű kulturális politikák terén először meg kellett alkotni azokat a konkrét eljárásokat, amelyek az alkotások és a művészek szabad áramlását lehetővé teszik. Az e munka során felmerült ötletek ezt követően kiterjedtek a muzeológiai értelemben "idősebb" művekre, Európa kulturális örökségére, valamint a kortárs művekre is.

Fontos, hogy a helyi és a regionális hatóságok bevonásával erősítsük Európában az együttműködési programokat, hogy a közösségek megoszthassák egymással tudásukat és tapasztalataikat. Az intenzívebb párbeszéd - intézményi és pénzügyi szinten egyaránt - lehetségessé teszi ennek megvalósítását. A helyi és a regionális hatóságoknak kezdeményező szerepet kell játszaniuk a kulturális kooperációban, amelynek legelőször is az alkotások és a művészek szabad áramlásának terén kell kiépülnie. E cél elérése érdekében létrehozunk vitafórumokat az esztéták számára, ami tartalmazhat diskurzust eredményezhet úgy a művészek, mint a közönség és a művész között.

A kialakított rendszereknek hosszú távon fenntarthatónak kell lenniük, ellentétben a nem összehangolt alkalmi kezdeményezésekkel. A tudásátadásnak szervezettnek kell lennie a partnerhatóságok között, ennek eszközei: tréningek, tanulmányi kirándulások, témaestek és a módszerek összevetése.

A határokon átnyúló együttműködések alapvető fontosságúak a decentralizált helyzetben lévő, kis- vagy középvárosok szerepének erősítéséhez. Cél, hogy bevonjanak mindenkit, aki a kultúrából részesül, egyesítsék őket a művészi projektekben, segítsék őket megnyílni más területek felé. Az európai dimenzió így nyeri el értelmét; lokális kultúrát hoz létre, amely eléri a város minden területét, nyitott a globális hálózat felé, és messze túlmutat azon, amit a helyi és a regionális hatóságok egyedül tenni képesek. A Les Rencontres bátorítja Európa helyi és regionális hatóságait, hogy építsenek ki kulturális kötődéseket Európán kívüli városokkal és régiókkal is. A kulturális dimenziók külkapcsolatokban történő elismerése egyike az Európa Kulturális Menetrend céljainak is. A „kulturális Erasmus” ötletét a Les Rencontres hálózata támogatja.

IX. Kultúra, információ és kommunikációs technológiák

Az információ áramlása manapság rendkívül könnyű, ugyanakkor nem elhanyagolható, hogy a virtuális hálózatok mellett létrejőjenek valódi fizikai hálózatok is, amelyek alkalmasak a tapasztalatok megosztására és közös művészeti tartalmak létrehozására.

Emiatt a helyi és a regionális hatóságoknak biztosítaniuk kell a hozzáférést a digitális kultúrához. Ez nemcsak az infrastrukturális háttér kiépítését jelenti, hanem egy olyan struktúra megszervezését is, amely mobilizálja a polgárokat, így létrehozva egy digitális társadalmat, ahol a közösségi részvétel is prioritássá válik.

Fontos, hogy a kultúra területén működő elérjék, hogy a kultúra a fenntartható fejlődés negyedik pillérévé váljon. Támogatni kell a tapasztalatok megosztását, közös elemzését.

X. Decentralizáció és kormányzás

A polgároknak erősíteniük kell a civil szférát, nemcsak a törvénykezésben, hanem a gazdasági, a kulturális életben és a politikában is. Ehhez szükséges ezen új pozíciók betöltéséhez szükséges képesítések megszerzésének lehetővé tétele. A mai világban nem lehet csak egyszerűen helyi vagy regionális szinten fejleszteni a kultúrát, szükség van törvényi szabályozásra is, ami elhárítja az akadályt a decentralizált döntéshozatal elől. A különböző szintű hatóságok közötti együttműködés - különösen a finanszírozás közös megoldása - rendkívül fontos az egyes területek kulturális összekapcsolásához.